

Decisiones Sacramentales, Theologicæ, Canonicae, & Legales

In Quibus Tota materia Sacramentorum, Theologiæ Moralis, Juris Canonici,
& Quæstiones plurimæ Juris Civilis explicantur, dilucidantur, & traduntur,
Eruditionibus, Historiis, & Exemplis adornatæ ; Opus Episcopis, Vicariis,
Parochis, Confessariis, aliisque Studiosis utile, ac jucundum In Libris
novem ...

Via Lactea Sive Institutiones Iuris Canonici

Chiericato, Giovanni Maria

Augustæ Vindelicorum, 1730

Tit. VII. De Usuris.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94613](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94613)

crimine, super quo non vult satisfacere; namque in aliis imponitur Pœnitentia, quæ licet non sit fructuosa quò ad vitam æternam; tamen valebit ad mitius supplicium subeundum. *c. Ult. §. Ult. de Pœnit. d. 4. & notat in cap. 2. de Raptor.* Quandoque anathemate vincitur. *cap. Conquestus. de For. competen. d. cap. Quisquis. 17. q. 4. cap. Nulli. 12. q. 2. & c. Præditi.* Nunc perpetua infamia damnatus carceri traditur. *cap. Attendendum. 17. quæst. 4. c. In primis. 2. q. 1.* Nunc exilium ei imponitur, aut depositione coercetur. *cap. Si quis deinceps. 17. q. 4.* Aliquando etiam pecuniaria pœna mulctabitur. *d. c. Quisquis. cap. in litteris. de Rapt.* Sed non modò delinquentes his pœnis puniuntur, sed etiam consentientes, & cooperantes. Item Sacerdotes ipsi Pœnitentiam dantes, vel sepulturæ eorum intervenientes pari pœna puniuntur; vel & si ab iis elemosynam recipiant. *§. Non solum. hoc tit. cap. Omnes. 17. q. 4. & ibi not. & vide notata in c. Ex transmissa. de Decim. facit cap. Super eo. de Rapt.*

TIT. VI.

De Furtis.

Postquam supra in §. fin. tractatum est de quadam specie Furti, nempe de Sacrilegio, nunc in genere de Furtis tractatur, & circa tituli expeditionem videbimus:

1. Quid sit Furtum?
2. In quibus Rebus consistat?
3. Quæ sit pœna Canonum in Fures?
4. Qui hac pœna teneantur?

Quò ad Primum. Furti nomine quæcunque illicita Rei alienæ usurpatio continetur; sed nunc de his agitur Furtis, quæ speciali nomine destituta, generali Furti appellatione continentur, ut hic in princip. *§. Item obicitur. & c. Panale. 14. q. 5.* Furtum verò est contrectatio Rei alienæ, quæ sit animo lucrandi, invito Domino; & dicitur a Furvo, idest nigro; eò quòd clam, & obscurè, & plerumque de nocte fit; vel à fraude, vel à ferendo, idest auferendo. *l. 1. ff. eod. & refert Goffr. in Rubr. ext. eod.*

Quò ad Secundum. Furtum committitur in rebus mobilibus, & corporalibus, non autem in immobilibus, vel incorporalibus, quæ nec tradi, nec contrectari possunt. *§. Quod autem. Instit. Civil. de Usucapien.*

Quò ad Tertium. Præter Leges Civiles, de Jure Canonico est constituta pœna in Fures, ut si fuerint hac infamia notati ad Ordines sacros promoveri non possunt, quinimò si sint promoti, ab iisdem deiciendi sunt, & si depositi fiunt incorrigibiles, excommunicantur, & demum potestati sæculari tradi debent. *§. Fures. hoc tit. cap. Cum non ab homine. de Judic. cap. Tue. de Pœnis.* Et si Fures in prædando, vel furando occidantur, non est pro eis orandum. *cap. Fures. ext. eod. §. Et si dum. hoc tit.* Et ratio est, quia præsumitur, quòd decedant in peccato mortali. *cap. Placuit. 23. qu. 5. cap. Neque. 88. dist. cap. Pro obeuntibus. 13. q. 2.* Qui si vulnerati confessi fuerint, communicatio eis non est deneganda. *d. §. Et si dum. cap. Pœnitentes. 50. dist.* Et illis etiam sepultura conceditur. *cap. fin. 13. q. ult. & not. in cap. 2. eod.* Et dictum est supra de Sepulturæ. Et hoc procedit non solum si confessi sint Sacerdoti, verum etiam si Diacono, immò etiam Laico. *cap. Sanctum est. de Consecrat. dist. 4. cap. Quem pœnitet.*

circa finem. *de Pœnit. dist. 1. cap. 1. in princ. dist. 6.* Sed advertas, quòd hoc casu Laicus non potest absolvere, quia non habet potestatem clavium; sed Deus remittit peccatum per contritionem; ut per Abb. in *cap. 2. eod.* Nec Papa posset dare talem potestatem non Sacerdoti, de quo notatur in *cap. Pervenit. dist. 95.* Verum à pœna excusatur, qui propter necessitatem cibaria, vestem, vel pecus furatus fuerit. *§. Sed hac. hoc tit. cap. Si quis propter. eod.* Etenim propter necessitatem omnia fiunt communia. *cap. Discipulos. de Consecrat. d. 5. & cap. 1. dist. 42. & 12. q. 1. cap. 2. & c. Quod autem. 23. q. 8. & c. Sicur. d. 47.* Qui tamen tali casu furatur, debet credere Dominum permitturum. *§. Furtum. Instit. Civil. de obl. qua ex del. nasc.*

Quò ad Postremum. Non solum tenetur furti is, qui ipsum committit, sed etiam ille, qui consilium ad furtum, aut auxilium dedit. *§. fin. hoc tit. & not. in c. 1. de Offic. delegat. facit §. Si verò opem. Instit. Civil. de Obligat. qua ex delict. cap. Penult. eod.* Et nota secundum Goffr. in sua Summ. *eod. n. 8.* Quòd consilium dat, qui persuadet, impellit, & instruit aliquem ad furtum faciendum: opem verò fert, qui ministerium, & auxilium præbet ad surripiendas res. *Instit. Civil. §. Interdum. eod. l. In furti actione. §. Reus. ff. eod.* Et tenetur furti non manifesti. *l. si qui opem. ff. eod. tit.* Non tamen de consilio quis tenetur; nisi furtum secutum sit. *d. l. Is qui. §. Si tu.* Item nota ex supradicto §. fin. quòd ille quoque reus est, qui furti conficius domino querenti non indicat. *cap. Qui cum fure. ext. eod.*

TIT. VII.

De Usuris.

Superiori titulo de Furtis dictum est, sed quoniam Furtum quodammodò committit, qui usuram exercet. *c. Si quis usuram. 14. q. 4.* ideo de Usuris hic tractatur, & videbimus:

1. Quid sit Usura?
2. Unde dicatur?
3. Quot sint ejus species?
4. In quibus rebus committatur?
5. Quæ pœna statuatur contra Usurarios?
6. Qui teneantur pœnis istis?

Quò ad Primum. Usura est quicquid ultra sortem mutuatam percipitur; ut hic in princ. *c. Plerique. & cap. Usura. 14. qu. 3.* Cui descriptioni adde, siro pæctio, siue intentione aliquid sorti accedat. *cap. 1. ext. eod. & c. Consuluit. cap. Si feneraveris. 14. q. 3.*

Quò ad Secundum. Usura dicitur ab usu, quia scilicet pro usu pecuniæ recipitur, ut hic in princ. & per Abb. & Goffr. in Rubric. ext. eod. vel ab usu aris, nam principaliter in usu pecuniæ committitur.

Quò ad Tertium. Dux sunt species Usuræ. Alia est corporalis, & iniqua, quæ committitur inter homines, dum contractus exercent; & hæc subdividitur; Alia enim est sanus sortis; Alia est sanus feneratoris. Qui hæc secundam speciem exercent, etiam secundum leges infamia notantur. *l. Improbum sanus. C. Ex quibus causis infam. c. Infames. §. Trina. 3. q. 7.* Sed secundum Jura Canonica in utraque specie ipso Jure infamia irrogatur, cum in utraque committatur peccatum mortale. *6. q. 1. c. Infames.* Altera species est spiritualis, & æqua; ut quando aliquid misericorditer tribuimus, ut à Domino multipliciter, & in perpetuum

tuum tributum mensuram recipere valeamus. *c. Sicut non suo. 46. dist. arg. c. In singulis. 76. dist.*

Quò ad Quartum. Usura in solo mutuo proprie committitur, ut dicit Goffr. in *tit. pract. n. 5.* Mutuum autem consistit in iis rebus, quæ pondere, numero, vel mensura continentur, ut æs, argentum, & aurum; vel quæ ad mensuram dantur, ut frumentum, vinum, & oleum: Sed nihilominus præter has res committitur etiam Usura, ut si ego mutuum tibi aliquid ex his, quæ constant in pondere, numero, vel mensura, & tu pro usura promittis mihi equum, vestem, prædium, vel quid aliud; hoc enim casu Usura dicitur. *d. c. Plerique. 14. q. 3.*

Quò ad Quintum. Variæ sunt poenæ à sacris Canonibus in usurarios statuta, nempe infamia, excommunicatio, amissio Beneficiorum, & officiorum, & Ecclesiastica sepultura privatio. *§. Multiplicibus. h. t. c. Quia in omnibus. eodem. c. Quamquam. eod. in 6.* Immo nec domus debent locari exercentibus usuras. *cap. primò. eod. in 6. cap. Si verò. de Sent. Excomm.* Accedat, quòd testamentum istorum non valent, etiam si disponant in pias causas. *§. Testamenta. cum sequenti. h. t. d. c. Quamquam. eod. in 6.* Sed postquam usurae sunt extortæ debent restitui, vel ab his, qui receperunt, vel ab hæredibus, etiam si non adsint personæ, quibus sit facienda restitutio, tunc enim in pauperes usurae erogantur; quinimò de necessitate debet fieri huiusmodi erogatio in pauperes; nisi paupertas evidenter excuset eum, qui debet facere restitutionem. *§. Planè. hoc tit. cap. Cum tu. ubi Abb. extr. eod.* Et nota, quòd in quantum dicimus, paupertatem excusare, suppleas, quòd si venerit ad pinguem fortunam, tenetur, ut antea tenebatur. *c. Odoardus. de Solutione. arg. l. Si debitoris. ff. de cessione honor. & c. Si quis de corpore. 26. q. 6. & notatur in c. Cum tu.* Illud etiam advertendum est, quòd Iudex censura Ecclesiastica potest precipere, ne fenerator usuras conventas exigit, & ut exactas restituat, quamvis fuerit Juramentum interpositum de non repetendis usuris. *§. Sed & si quis hoc tit.* Et regula generalis est apud Theologos, & Canonicos, quòd Usurarius in Sacramento Poenitentiae absolvi non potest, nisi facta Usurarum restitutione, ut videre est apud Leotard. de *Usuris. quest. 96. num. 19.* & apud Mastrum in *Theolog. Mor. dist. 5. num. 93.* Siquidem Usura est gravissimum peccatum, obligans ad restitutionem; & qui aliter asserit, hæreticus est. *Clem. unica. §. fin. de Usuris.* Ideò Usurarius non est capax Sacramentalis absolutionis ante factam restitutionem, vel idoneam cautionem præstitam de illa facienda. *cap. Quia in omnibus. de Usur. c. Quamquam. eod. tit. in 6.* ubi etiam statuitur, ne tradatur Ecclesiastica Sepultura, etsi poenitens decesserit, ante factam ipsam Usurarum restitutionem. Concord. *Clem. 1. Verb. Manifestos. de Sepulchris.* Quinimò etiam Iudæi publici feneratorum sunt puniendi, & excommunicatione mulcandi; scilicet eis interdicens commercio cum Christianis. *§. Iudæi quoque. hoc tit. cap. Post miserabilem. & c. Quanto. de Usuris.* non enim licitum est Iudæis exercere Usuram cum Christianis, ut probat Leotardus de *Usur. qu. 100. num. 32.* & tenet Rota Romana par. 5. recentior. *Decis. 301. à num. 31. & seqq.* & notant mea *Erroremata cap. 79. n. 48. usque in fin.*

Quò ad Ultimum. Omnes tenentur poenis supradictis, qui in mutuo recipiunt aliquid supra

Doct. Clericali Tom. II. Lib. VIII.

fortem, tribus casibus exceptis; videlicet, Damni emergentis, vel lucri cessantis, vel periculi rei mutuatæ in se suscepti. Primus casus est *Damni emergentis*, idest, quòd qui mutuo dat suam pecuniam alteri, hac de causa sentiat aliquid damnum; sunt tamen necessariae tres conditiones, ne Usura committatur; *Una*, quòd nihil exigatur ultra damnum; *Alterà*, quòd damnum sit verum, non autem fictum; & *Tertià*, quòd Mutuatarius ab initio sit monitus de hoc damno, & consentiat illud compensare. Card. Toletus in *Summa. lib. 5. cap. 32. & 33.* & alii, quos ego allegavi in meis *Decisionibus Miscellan. decis. 33. num. 1. & 2.* Secundus casus est *Lucri cessantis*; illud scilicet, quòd Mutuans lucratus esset cum ea pecunia, quam mutuo dedit; & in hoc pariter tres concurrere debent conditiones: *Una*, quòd illa pecunia verè esset destinata ad negotiationem; *Alterà*, quòd Mutuans non habeat aliam pecuniam otiosam; & *Tertià*, quòd non exigatur, nisi tantum, quantum verè lucratus fuisset ipse mutuans, detractis expensis solitis fieri in negotiatione, & hoc post annum, & volente, ac consentiente mutuatario, ut latius in *d. Decis. Miscellan. 33. num. 3. & 4.* ubi DD. Tertius casus est, si mutuans post datam pecuniam mutuo suscipiat in se periculum ejusdem pecuniæ, vel mercium, quas mutuatarius cum eadem pecunia emeret ad negotiandum, nam ratione *Periculi* potest licite lucrum recipere; sed hæc una conditio necessaria est, ut non detur pecunia Mutuatario cum hac obligatione, persolvendi aliquid plus, ratione *Periculi*; sed relinquatur in sua libertate ineundi contractum *Assecurationis Periculi*; ut bene advertit Leotardus de *Usur. q. 23. n. 5.* ubi DD. cumulat; quibus addendi sunt Emanuel Gonzalez in *cap. Naviganti. n. 8.* & *ibid.* Fagnanus *n. 19. de Usuris*; & alii à me allegati in meis *Discordiis Forensibus de Jurisdictione. Discord. 31.* in qua plenè disserui de fœnore Nautico, de Cambiis maritimis, & de Contractibus *Assecurationis*, ostendens, quando sint liciti? & quando non? sed Usurarii.

TIT. VIII.

De Adulteriis, & aliis Conjunctionibus illicitis.

Quemadmodum in Vitiis Capitalibus post Avaritiam sequitur Luxuria, ita hic post tractatum de Usuris, quod est magnum Avaritiæ scelus, subnectitur Adulterium, tanquam præcipuum Luxuriæ flagitium, & agit de aliis illicitis conjunctionibus; & pro Tituli declaratione videbimus:

1. Quid sit Adulterium?
2. Quotuplex?
3. Quo jure puniatur?
4. Quibus poenis?
5. Quot sint species illicitarum conjunctionum?
6. Quibus poenis earum singula mulcentur?

Quò ad Primum. Adulterium est alieni thori violatio. Vel ut scribit S. Thom. 2. 2. q. 154. art. 8. Est illicitus concubitus conjugati, vel conjugati: & dicitur Adulterium, quasi ad alieni thori accessus. *cap. Lex illa. §. Quam ergo. 39. q. 1. & cap. Non machaberis. 32. q. 5.*

Quò ad Secundum. Duplex est Adulterium, Spirituale, & Carnale. Adulterium Spirituale est quod-

L